

Saopštenje za medije

Embargoed until: 09:00 CEST Paris time – 14 September 2022

Dramatičan rast u oblasti obnovljivih izvora energije u jugoistočnoj i istočnoj Evropi, Kavkazu i u centralnoj Aziji mora i dodatno da se podstakne kako bi se okončala zavisnost od fosilnih goriva i povećala energetska sigurnost

- Zemljama u regionu neophodna su značajna ulaganja u obnovljive izvore energije kako bi se okončala zavisnost od fosilnih goriva i podstakla energetska sigurnost, navodi se u najnovijem izveštaju REN21 i UNECE na temu stanja u regionu u pogledu obnovljive energije
- Obnovljivi izvori energije i energetska efikasnost nude priliku za sigurno i suvereno snabdevanje regiona električnom energijom.
- U regionu je zabeležen nezapamćen rast u proizvodnji električne energije iz obnovljivih izvora od 2018. godine. Sektori prevoza, grejanja i hlađenja nisu zabeležili takav rast.
- Ruska invazija uticala je na 90% ukrajinskih kapaciteta za proizvodnju energije iz vetra i na 30% kapaciteta za proizvodnju solarne energije, što predstavlja približno četvrtinu ukupnih kapaciteta vetra i petinu ukupnih solarnih kapaciteta u regionu.

Pariz, 14.09.2022 – U periodu između 2017¹. i 2021. sedamnaest (17) zemalja jugoistočne i istočne Evrope, Kavkaza i centralne Azije, uključujući i Kosovo² (u daljem tekstu: zemlje u fokusu) zabeležilo je do sada nezapamćen rast kapaciteta proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora. Tokom ovog perioda zemlje u fokusu zajedno su doprinele sa 21 GW kapaciteta od ukupno instaliranih 106 GW³ kapaciteta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. Po prvi put rast je najvećim delom bio podstaknut dopunama solarne fotonaponske (PV) energije (58%) i energije vetra (25%). Faktor kapaciteta za proizvodnju električne energije iz vetra u regionu porastao je za 7% dok je faktor kapaciteta za proizvodnju solarne energije porastao za više od 10% u periodu između 2017. i 2021.

Ukrajina je instalirala najveći broj fotonaponskih elektrana i vetroelektrana tokom ovog perioda, sa kapacitetom od 8.3 GW, a prate je Kazahstan (3.7GW) i Ruska Federacija (3.5GW). Pomenute tri zemlje našle su se na listi 30 najuspešnijih zemalja kada su u pitanju ulaganja u obnovljive izvore energije tokom 2019. godine, pri čemu je Ukrajina zauzela 17. mesto (3.4 milijarde dolara), Ruska Federacija 20. mesto (2.3 milijarde dolara) i Kazahstan 28. mesto (0.8 milijardi dolara).

UNECE izveštaj o stanju obnovljivih energija za 2022. koji je objavljen danas zajedno su pripremili Mreža obnovljivih izvora energije za 21. vek (REN21) i Ekonomska komisija Ujedinjenih nacija za Evropu (UNECE). Izveštaj pruža najnovije informacije o stanju obnovljivih izvora energije i energetske

¹ Prethodno izdanje REN21 *UNECE Izveštaj o stanju obnovljivih energija* objavljeno je 2017. godine i može se naći [ovde](#).

² Ova odrednica ne dovodi u pitanje stavove o statusu Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija kao i sa mišljenjem Međunarodnog suda pravde po pitanju proglašenja nezavisnosti Kosova.

³ Poređenja radi, instalirani kapaciteti za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora na svetskom nivou dostigli su 3,146 GW tokom 2021. godine (REN21 2022).

efikasnosti Albanije, Jermenije, Azerbejdžana, Belorusije, Bosne i Hercegovine, Gruzije, Kazahstana, Kosova, Kirgiske Republike, Moldavije, Crne Gore, Severne Makedonije, Ruske Federacije, Srbije, Tadžikistana, Turkmenistana, Ukrajine i Uzbekistana.

Energetska sigurnost u prvom planu

Uprkos revolucionarnom napretku u oblasti obnovljivih izvora energije, zemlje u fokusu i dalje u velikoj meri zavise of fosilnih goriva i oslanjaju se na ograničeni broj izvoznika energije, prvenstveno na Rusku Federaciju. Prema izveštaju, čak 13 zemalja u fokusu u velikoj meri zavise of uvoza električne energije, pri čemu 4 zemlje – Jermenija, Belorusija, Gruzija i Moldavija – uvoze više od 70% ukupne primarne energije za snabdevanje. Obnovljivi izvori energije mogli bi da pomognu ovim zemljama da povećaju raznovrsnost snabdevanja električnom energijom te da se zaštite od velikih kolebanja cena prirodnog gasa i nafte.

Velike subvencije za fosilna goriva i veštački niske tarife za energiju zasnovanu na fosilnim izvorima i nuklearnoj energiji ometaju brži razvoj i primenu obnovljivih izvora energije u svim sektorima. Iako je udeo subvencija u bruto domaćem proizvodu (BDP) opao u svim pomenutim zemljama, tokom 2020. bio je i dalje veoma visok, posebno u Uzbekistanu (6.6%), Turkmenistanu (3.2%), Kazahstanu (2.6%) i Azerbejdžanu (2.4%).

“Za rast obnovljive energije u regionu tokom 2021. uglavnom su zaslužne povoljne politike kao i pad cena tehnologija obnovljivih izvora energije. Međutim, sada je energetska sigurnost apsolutno u prvom planu. Sada više nego ikada udaljavanje od fosilnih goriva od vitalnog je značaja za ovaj region,” poručila je Rana Adib, izvršna direktorka REN21.

“Imajući u vidu da su pregovori Ujedinjenih nacija o klimi (COP27) za svega nekoliko meseci, zemlje i investitori u regionu UNECE moraju odmah da udvostruče napore u vezi sa primenom obnovljivih izvora energije kako bi se postigao globalni cilj nulte emisije ugljen dioksida i okončala zavisnost od fosilnih goriva”, rekla je izvršna sekretarka UNECE Olga Algajerova. *“Ova akcija je ključna i kako bi se pomoglo zemljama u fokusu da nastave pravim putem ne bi li ispunile Ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih nacija radi ubrzanog prelaska na održive energetske sisteme. Povećanje ulaganja u obnovljive izvore energije ključno je za jačanje energetske sigurnosti i pristupačnosti u svetlu energetske i finansijske izazova nastalih nakon izbijanja sukoba u Ukrajini”.*

Ruska invazija na Ukrajinu podriva napredak u oblasti obnovljivih izvora energije u regionu

Uслед invazije Ruske Federacije na Ukrajinu približno 90% instaliranih ukrajinskih kapaciteta za proizvodnju električne energije iz vetra i 30% instaliranih kapaciteta za proizvodnju solarne energije ostalo je van pogona od juna 2022. To je uticalo na gotovo četvrtinu ukupnih kapaciteta vetra i petinu ukupnih solarnih kapaciteta u regionu s obzirom na to da je Ukrajina poslednjih godina bila lider kada su u pitanju ulaganja u instalacije sistema za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora.

“Ruska invazija na Ukrajinu i njen efekat preliivanja na susedne zemlje podriva proizvodnju energije iz obnovljivih izvora u kratkom roku. Istovremeno, ovaj događaj baca novo svetlo na prednosti ubrzanog prelaska na obnovljive izvore energije što bi moglo da dovede do značajnog napretka u domenu instalacije sistema za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora u regionu”, rekla je Adibova.

Potencijal obnovljivih izvora energije u regionu ostaje neiskorišćen

Uprkos značajnom rastu proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, potencijal obnovljivih izvora energije u drugim sektorima ostaje neiskorišćen. Građevina, saobraćaj i industrija beleže najveću potrošnju energije u regionu, pri čemu je udeo obnovljivih izvora energije u ovim sektorima gotovo nepromenjen. Ukrajina je ostvarila najveći udeo obnovljive energije u saobraćaju u celom regionu, i to sa samo 2.5% u 2020.

Politika energetske efikasnosti, posebno u domenu građevine, značajno je unapređena širom regiona tokom poslednjih pet godina. Međutim, tokom 2019. energetska intenzitet svih pomenutih zemalja sa izuzetkom Albanije ostao je viši nego u zemljama Evropske unije (EU-27), pri čemu su najviše stope bile zabeležene u Turkmenistanu i u Ruskoj Federaciji.

Potreba za povećanjem ulaganja, domaćim lancima snabdevanja i regionalnom saradnjom

Izveštaj beleži značajan napredak kada je u pitanju usvajanje politika i ciljeva glede obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti, pri čemu je najmanje 15 zemalja u fokusu uspostavilo nacionalne ciljeve u vezi sa obnovljivim izvorima energije, dok su 4 zemlje kao cilj postavile postizanje nulte emisije ugljen dioksida, odnosno postizanje karbonske neutralnosti. Međutim, još postoji raskorak kada je u pitanju usvajanje politika i akcionih planova, a primena postojećih politika je i dalje spora.

Usled toga, kombinovana javna i privatna ulaganja u obnovljive izvore energije u zemljama u fokusu ostaju relativno skromna u poređenju sa svetskim trendovima rasta. Tokom 2016. ulaganja u obnovljive izvore energije u regionu pala su na 2.7 milijarde dolara pre nego što su se 2018. vratila na nivo iz 2013. godine kada su iznosila 7.2 milijarde dolara, što je tada predstavljalo 2.2% od ukupnih svetskih ulaganja. Poređenja radi, Evropska unija je 2018. godine uložila 56.5 milijardi dolara u obnovljive izvore energije.

“Kako bi se obezbedila niskougljenička budućnost sa stabilnim troškovima za energiju, sve zemlje već danas moraju da se obavežu da će uspostaviti energetske sisteme zasnovane na obnovljivim izvorima energije. To može da se postigne kroz sprovođenje adekvatnih politika, dugoročno finansiranje u pravcu razvoja domaćih lanaca snabdevanja i snažniju regionalnu saradnju,” rekla je Algajerova.

“Energetska sigurnost ide ruku pod ruku sa suverenim lancem snabdevanja. Plan akcije trebalo bi da promoviše domaću proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, kao i izradu energetske efikasne tehnologije te podsticanje projektnih nosilaca da koriste lokalnu opremu,” dodala je Adibova.

Većina zemalja u fokusu uvozi ključne tehnologije kao što su solarni paneli i kolektori, vetrogeneratori i energetske efikasne toplotne peći. Ulaganje u domaće lance snabdevanja može da unapredi kvalitet vazduha i zdravlja, da stvori dodatnu vrednost i podstakne ekonomski rast. Raspodeljeni (decentralizovani) obnovljivi izvori koji su u regionu uglavnom i dalje neiskorišćeni mogli bi da pomognu u prevazilaženju energetske siromaštva i podsticanju ekonomskog rasta. Na taj način bi se osnažile zainteresovane strane (kao što su opštine, zajednice i građani), povećala rodna ravnopravnost i ojačala otpornost na traumatične događaje kao što su prirodne katastrofe ili vojni sukobi.

About REN21 and the *REN21 UNECE Renewable Energy Status Report 2022*

REN21 is the only global community of renewable energy actors from science, academia, governments, non-governmental organisations and industry across all renewable energy sectors. Our community is at the heart of our data and reporting culture. All our knowledge activities, including the *REN21 UNECE Renewable Energy Status Report 2022*, follow a unique reporting process that has allowed REN21 to be globally recognised as a neutral data and knowledge broker. All REN21 documents carrying the REN21 stamp have been produced according to a six-pillar process:

- Developing **data collection** methods that build on a global multi-stakeholder community of experts from diverse sectors, enabling access to dispersed data and information that frequently are not consolidated and are difficult to collect.
- Consolidating formal (official) and informal (unofficial/unconventional) data gathered from a wide range of sources in a collaborative and transparent way (e.g., by using extensive referencing).
- Complementing and validating data and information in an open **peer-review** process.
- Obtaining expert input on renewable energy trends in the target year through **interviews** and personal communication between the REN21 team and authors.
- Using validated data and information to provide fact-based evidence and to develop a supportive narrative to **shape the global and regional debate** on the energy transition, monitor advancements and inform decision processes.
- Making data and information **openly available** and our sources transparent so they can be used by people in their work to advocate for renewable energy.

The *REN 21 UNECE Renewable Energy Status Report 2022* benefited from the comments and feedback of more than 260 contributors and peer reviewers from the region and around the world.

About the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)

The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) was set up in 1947 by ECOSOC and is one of five regional commissions of the United Nations. UNECE's major aim is to promote pan-European economic integration. UNECE has been working on energy issues for the past 75 years, bringing together 56 countries in Europe, North America, Central Asia and Western Asia. Since 2014, UNECE holds a dedicated Group of Experts on Renewable Energy, which carries out concrete result-oriented activities that help significantly increase the uptake of renewable energy in the region. UNECE works to promote a sustainable energy development strategy for the region, with the following objectives:

- sustained access to high quality energy services for all individuals in the region;
- security of energy supplies in the short-, medium- and long-term;
- facilitate a transition to a more sustainable energy future and introduce renewable energy sources to reduce health and environmental impacts resulting from the production, transport and use of energy;
- well-balanced energy network systems across the region, tailored to optimise operating efficiencies and overall regional cooperation;

- sustained improvements in energy efficiency, in production and use, particularly in countries with economies in transition; and
- in the context of post-EU enlargement, the integration of energy restructuring, legal, regulatory and energy pricing reforms, as well as of the social dimension into energy policy making.

Media Contact

- Yasmine Abd El Aziz, **REN21** (+33 6 52 25 69 52) press@ren21.net
- Jean Rodriguez, **UNECE** (+41 79 444 50 81) jean.rodriguez@un.org
- Jose Bonito, **World Media Wire** (+44 7528 016224) jose.bonito@worldmediawire.com
- Komila Nabiyeva, **Consultant** (+49 157 535 54 799) comms.nabiyeva@web.de

^[1] The previous edition of REN21's *UNECE Renewable Energy Status Report* was published in 2017 and is available [here](#).

^[2] All references to Kosovo are made in the context of UN Security Council Resolution 1244 (1999).

^[3] For comparison, the global installed renewable power capacity reached 3,146 GW in 2021 (REN21 2022)